

אבל אם (יג) יראה להן, שהחוטא ידע את עצם אסורו ונמ כמתכוין עשה את החטא כביאת עריות ואבילות דברים אסורים וכיזא בזה, (יד) שנתפשט ידיעת אסורין בישראל, תלוי בזה, אם הוא אדם בינוני בשאר דברים, שדרבו להשתמר על פי הרב מהחטא, ובזה לא ראוהו שנכשל, רק פעם אחת בסתר, אסורין לגלות את חטאו לאחרים, (טו) אפלו שלא בפניו, והמגלה אותו, אשום אשם על זה פי אולי החוטא הוא שב מדרבו הרעה ויגזרו ברעיוניו על זה החטא והוא נשוא עון לפני ה', פי עקר התשובה לפי מרירות הלב, וכשיספר זה את החטא לפני הקמון, יהיה לבנו ולקלון בעיניהם, אחר אשר נחם על רעתו ונסלה לו על עונו, על פן יחטא ואשם האויל המזכיר עונו. (טז) ואפלו לדיני העיר אין לגלות, ואף שיש אתו עד שני להקים דבר (דאי לא בלאו הכי (בלא זה) אסור לגלות, פי אסורין הדינים להאמין לדבריו ויחזיקו אותו רק לבעל לשון הרע, וכמו שנכתב אחר כך) כיון שלא יהיה תועלת מדבר זה, רק צריך להוכיח אותו (יז) כינו לבין עצמו, על אשר המרה את אלהיו בחטאו, ושיראה לגדר את עצמו מכאן ואילך מהסבות שהביאוהו לזה, כדי שלא יבוא עוד לירי חטא, ויזהר המוכיחו לדבר לו בלשון רפה כדי שלא יבלמו, בדיכתיב: "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" (יח) וכל זה שכתבנו הוא אפלו אם הוא רק אדם בינוני בשאר דברים, וכל שפן אם הוא איש תלמיד חכם וירא חטא, אף עתה גבר יצרו עליו, בודאי עון גדול הוא לפרסם חטאו ואסור אפלו להרחיק אחריו פי בודאי עשה תשובה, ואף אם יצרו נתחזק עליו פעם אחת, נפשו מרה לו אחר כך על זה ולבבו ירא וחרד מאד על אשמתו, וכמו שאמרנו חז"ל: אם ראית תלמיד חכם, שעבר עברה בליה אל תהרהר אחריו ביום, שבודאי עשה תשובה *.

* הגה"ה: וכל זה שכתבנו באלו הסעיפים הוא בשאין הדבר הזה מועיל לאפרושי מאסורא, אבל אם הוא (יט) מועיל לאפרושי מאסורא, כגון, שראה לאשת איש שזנתה, דמן הדין נאסרה עבור זה להבעל, אפלו ראה דבר זה ביחידי צריך (כ) לגלות (כא) להבעל כדי להפרישו מאסור, ודוקא אם ראה בעצמו שזנתה, דמן הדין נאסרה על ידי זנות להבעל, אבל אם שמע זה מאנשים אחרים, דמן הדין לא נאסרה על ידי זה להבעל, או שאר אפנים כיוצא בזה אסור לגלות. ואפלו אם ראה בעצמו שזנתה, לא יגלה, רק אם הוא משער, (כב) שאפשר שהבעל יאמין לו כבי תרי (כשני עדים) ויפרש על ידי זה ממנה, אבל בלאו הכי אסור לו לגלות דבר זה להבעל וכל שכן לזולתו. (הגהה)

באר מים חיים:

(יג) יראה להן. כל הסעיף זה נלקח מדברי רבינו יונה במאמר רט"ו ורי"ח ורי"ט עיין שם היטב וגם במאמר ר"כ.

(יד) שנתפשט ידיעת אסורין. ונראה שהוא הדין בעבירה שאינה מפורסמת והתרה אותו מקודם, ואף שכתב הרמב"ם בהלכות רוצח פרק י"ג והובא בחושן משפט בהלכות פריקה וטעינה בסימן רע"ב דעל זה כתוב בתורה כי תראה חמור שונאך, וכו' אף על פי כן נראה דעדיין הוא בכלל עמיתך לענין לשון הרע כל זמן שלא עבר על זה כמה פעמים וכדלקמן בסעיף ז'.

וראיה לזה דהרי בדינא דרבינו יונה שכתבנו גם כן כתב במאמר רט"ו ולא נכון לגלותם זולתי לחכם צנוע וכו' רק הרחק ירחיק מחברתו וכו' ופשוט דמקורו הוא מגמרא דפסחים (בדף קי"ג ע"ב) במימרא דמהו למימרא ליה לרבו למישנא ליה וכו' ואפילו הכי משמע מדברי רבינו יונה דעדיין הוא בכלל עמיתך לענין זה, וכן משמע לקמן מדבריו גם כן במאמר רי"ט דאפילו אם משפטו לשנות באולתו דצריך על ידי זה לגלות לשופטי העיר אפילו הכי עדיין הוא בכלל עמיתך שאסור לגלות לאחרים, וכן משמע גם כן במאמר ר"כ שכולו לקוח הוא מגמרא דפסחים הנ"ל להמעין

ובודאי מותר לשנוא אותו ואפילו הכי כתב לייסר החוטא בהצנע ולא ילבינו פניו ברבים כמו שכתוב הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, אלמא דאף דמותר לשנוא אותו על פי התורה כי תו איננו בכלל אחיך ועל זה כתיב בתורה שונאך אפילו הכי לענין להרע לו בידים דהיינו להלבינו אסור, והוא הדין לילך ולגנותו בפני אחרים אסור דלא יצא עדיין מכלל עמיתך לזה, ולא התירה התורה רק לשנוא אותו בלבד, ואם כן הוא הדין בעבירה שאינה מפורסמת והתרה אותו אף דמותר לשנאותו אף על פי כן לענין לשון הרע הדין כמו שכתבנו.

ודע דמה שנקט הרמב"ם והתרה בו ולא חזר ולא נזכר דבר זה בגמרא דפסחים הנ"ל משום דהגמרא איירי כגון מעשה דטוביה שבא על ערוה שהיא עבירה מפורסמת והר' יונה איירי גם כן הכי כמ"ש במאמר רי"ט, והרמב"ם רצה לכלול גם כן שאר עבירות שאינן מפורסמות שיהא מותר לשנוא אותו עבורן, לכן הוסיף שהתרה בו ולא חזר.

(טז) אפילו שלא בפניו. וכל שכן אם ביישו חס ושלום בזה בפניו בפני רבים עלול הוא מאוד להיות עבור זה בכלל המלכין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא אם באמת שב החוטא על זה במרירות לבו לפני ה'.

ודע דלענין אם אחרים סיפרו לו עבירה זו על אדם בינוני דאיירינן השתא, אם מותר להאמינם, ביררנו לקמן בכלל ז' דאפילו אם שמע משנים או יותר אין מותר לו רק לחוש ולא להחליט כיון שהוא חוץ לבית דין וממילא דאסור להיות לו שונא עבור זה, רק יהיה הדבר אצלו לעת עתה כמו חשש בעלמא, וכל שכן דאסור לו לסמוך על דבריהן לענין לילך ולספר דבר זה בפני אחרים, ובפרט שביררנו בפנים דאפילו הרואין הראשונים אין להם לגלות.

(טז) ואפילו לדייני העיר אין לגלות. שזה לשון ר' יונה במאמר רי"ט כי האמנם אם גזל האדם או עשק את עמיתו חייב להעיד על זה כדי שישביח הגולה אשר גזל על פי שנים עדים, ואם אין שם זולתי עד אחד שבועה תהיה בין שניהם, אבל אם ראה כי נכשל חבירו בדבר ערוה או באחת מן העבירות אין ראוי שיעיד על זה הנם ללא תוכחה, גם כי יש אתו עד שני להקים דבר עכ"ל משמע בהדיא מדבדיו דאפילו להדיינים אין לגלות וכ"כ בפירושו בס' מנורת המאור עי"ש.

ומכל מקום נראה לי דעל הגילוי לבית דין אין בזה איסור כל כך רק דאין נכון לכתחלה, וטעמא רבה איכא, דבשלמא להמון אין שום תועלת בהגילוי ושמא עשה תשובה ויתבזה בעיניהם הנם וכנ"ל, אבל לבית דין יש תועלת דבזה הוא נעשה פסול לעדות ולשבועה כיון דאיירינן בדבר המפורסם בישראל לאיסור ולא אמרינן שמא שב לענין זה כל זמן שלא נתברר וכמ"ש בספר חות יאיר בסיומן ס"ב עי' ש, ולא מיבעי אם יש עתה שום תועלת לבן ישראל במה שהוא יפסל לעדות ולשבועה בודאי הם מחוייבים להעיד אפילו אם אותו בן ישראל אין תובע אותם וכמ"ש בספר שער המשפט בסיומן כ"ח, אלא אפילו אם אין עתה שום תועלת לישראל מזה אפילו הכי אין איסור אם יספרו לבית דין כיון דיוכל להיות נפקא מיניה מזה למחר וליומא אחרא במה שהבית דין ידעו שעבר על איסור שנפסל לעדות ולשבועה, והמספרים מכונים לזה. דהכלל בלשון הרע אם באמת עשה פלוני דבר עולה, תלוי בהמספר, אם מכוין לגנותו של חבירו או לתועלת היוצא מזה, וכמו שכתבנו כמה פעמים, וכן מוכח קצת מלשון הר' יונה גופא דלעיל לענין סיפור להמון

במאמר רט"ו כתב והמגלה אותו אשם אשם ע"ז וכו' וכאן במאמר רי"ט דאיירי דאף להשופטים אין לגלות לא כתב לשון זה, ואדרבה כתב ואם משפטו לשנות באולתו טוב שיגידו לשופטי העיר, משמע דאם אין משפטו, לא טוב לכתחלה אבל אין בזה אשם (והדיינים צריכין להאמין ולהחליט הדבר כדין קבלת עדות אם מעידים לפניהם בבית דין, אבל אם מספרין לפניהם הוין לבית דין הדיינין אינן עדיפין מאנשים דעלמא ומותרים רק לחוש לבד ועל כן צריך עיון בזה אם חייבין להוכיחו ואי"ה נבאר במקום אחר) ועוד ראייה ממה שהובא בח"מ בסימן כ"ח ס"א בהג"ה ועד אחד לא יעיד וכו' אבל אם כבר נעשה האיסור לא יעיד דאינו כי אם כמוציא שם רע על חברו משמע בהדיא דבשנים מותר להעיד בכל גווני, ודוחק גדול לומר דמיירי דוקא בהתרו בו, ועוד דמאי שייך בזמן הזה התראה וקבלת התראה, אלא ודאי כמו שכתבנו כיון דיש נפקא מינה בזה לאחר זמן.

(יז) בינו לבין עצמו וכו' בלשון רכה וכו'. ר' יונה במאמר ר"כ והרמב"ם בפרק ו' מהלכות דעות הלכה ח'

(יח) וכל זה וכו'. בגמרא ברכות (י"ט ע"א) ור' יונה במאמר רט"ו ורי"ט עי"ש. ודע דכתב בספר יד הקטנה בפ"ט מהלכות דיעות שלו בדין כ"ד דאסור אפילו להוכיחו בינו לבין עצמו אפילו בדרך תוכחה מוסר, ויראה מפני שבודאי עשה תשובה. ולא תקשה עליו ממ"ש בבבא מציעא (דף ל"א) דמצות הוכחה הוא אפילו תלמיד לרב ועוד ממ"ש בערכין (ט"ז ע"ב) א"ר יוחנן בן נורי הרבה פעמים לקה עקיבא על ידי לפני רבן גמליאל וכו' (ואין לדחות משום דר"ע בגדר תלמיד היה דהלא מסיים על זה קרא והוספתי בו אהבה לקיים מה שנאמר הוכח לחכם ויאהבך משמע דבכל גווני צריך להוכיח לחכם) חדא די"ל דאיירי בדיני ממונות ואמרינן שם (בברכות י"ט) אבל בממונא עד דמהדר למריה, ועוד יש לומר דדוקא למהר ולאחר זמן צריך להחזיק בודאי שעשה תשובה וכדמשמע לישנא אם ראית וכו' בלילה אל תהרהר אחריו ביום שבודאי עשה תשובה אבל בעת מעשה גופא בודאי חייב להוכיחו.

אמנם בעיקר הדין דהיד הקטנה צע"ג אם הלכה כדבריו, דנראה לענ"ד דדין הגמרא הוא רק לענין לימוד זכות, אבל לא לפטור על ידי זה ממצות עשה דאורייתא של הוכחה, וכחאי גוונא מצאתי לענין אחר בתשובת חות יאיר הנ"ל בסימן ס"ב וז"ל שם באמצע התשובה דלא נלמד מזה לפסולי עדות רק שנשאר בפסלנותו עד שנדע שעשה תשובה ונ"ל אפילו אם הוא תלמיד חכם דארו"ל אל תהרהר אחריו וכו' ואמרו קצת מפרשים דלהדרי קאי אל תהרהר שמא ר"ל שיש ספק רק ודאי מכל מקום היינו רק לדונו לכף זכות מה שאין כן להכשירו, גם כאשר לענין ליטרא דדהבא אין לנו דין תלמיד חכם ה"ה לדבר זה עכ"ל. ואם כן אפשר דהוא הדין בעניינינו גם כן אין אומרין דין זה כדי להקל מעצמנו ולהפטר על ידי זה ממצות עשה דהוכחה, והגמרא לא איירי במי שרוצה להוכיחו רק באיש דעלמא שמהרהר על תלמיד חכם שעומד עדיין בחטא, וצריך עיון.

(יט) מועיל לאפרושי מאיסורא. בחו"מ סימן כ"ח ס"א בהג"ה.

(כ) לגלות. ולענין לגלות לו עם מי זינתה, תלוי בזה, אם הוא משער שאפילו אם לא יגלה לו עם מי גם כן יאמינו כבי תרי על עיקר הדבר, לא יגלה לו עם מי דמאי נפקא מיניה מזה, אם כן שם

ביש בעלמא הוא דקא מפיק עליה דפלניא, אבל אם הוא רואה שאם לא יגלה לו עם מי לא יאמין לו הבעל מותר לגלות.

(כא) להבעל. ואם הבעל אינו מאמינו אסור לו לגלות שוב דבר זה לשום אדם אפילו לבית דין, תשובת נודע ביהודא מהדורא קמא חלק או"ח סימן ל"ה עי"ש.

(כב) שאפשר. תשובת נודע ביהודא שם.